

УДК 378.147

Ю.В. Безверхня, к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет
**СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ**

Анотація. У статті розглядається проблема організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу, аналізуються форми та методи самостійної роботи студентів, визначено роль самостійної роботи в професійному становленні майбутнього фахівця.

Ключові слова: самостійна робота, форми та методи самостійної роботи студентів.

Постановка проблеми. У розвитку сучасного суспільства вища школа повинна готувати не просто високоосвіченого спеціаліста, а фахівця нестандартного творчого мислення. Відповідно до умов Болонської декларації в процесі навчання зменшується частка прямого інформування студента й розширюється застосування інтерактивних форм роботи студента під керівництвом викладача. Повноцінна самостійна робота студента в лабораторіях, читальних залах, участь у наукових дослідженнях формує сучасного фахівця, здатного практично застосовувати осмислену інформацію. У вищій школі стоїть питання адаптації до умов вузівського навчання, де частка самостійної праці, самоорганізації, самоосвіти значно збільшується.

Організація самостійної роботи студента стає одним з пріоритетних напрямів роботи педагога в навчальному закладі будь-якого рівня. Організувати самостійну роботу студентів можна різними способами й з різною метою. На наш погляд, необхідно так організувати самостійну роботу студентів, щоб вона разом з накопиченням знань, умінь і навичок давала можливість розвивати і творчі здібності студентів.

Студенти повинні не лише брати активну участь у процесі сприйняття та засвоєння знань, а й мати стосовно них власну позицію, бути спроможними застосувати вивчене на практиці, творчо переосмислювати, співвідносити здобуті результати діяльності з перспективами своєї майбутньої професії. Актуальність зазначеної проблеми зумовлена недостатньою теоретичною та методичною розробленістю форм і методів організації самостійної роботи студентів ВНЗ, а також перспективністю її

розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На теоретико-методологічному рівні проблема організації самостійної роботи студентів знайшла своє висвітлення в працях багатьох науковців: А. Алексюка, С. Архангельського, Ю. Бабанського, В. Безпалька, П. Підкасистого, психологів: А. Петровського, О. Леонтєва, К. Платонова, С. Рубінштейна, методистів: О. Біляєва, Л. Паламар, М. Пентилюк, К. Плиско.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є визначення оптимальних форм та методів самостійної роботи студентів як виду навчальної діяльності, спрямованого на формування пізнавальних здібностей студента, їх спрямованість на безперервну самоосвіту.

Виклад основного матеріалу досліджень. Самостійна робота студентів є одним з компонентів навчального процесу, а тому, як і всі складові його, являє собою систему організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на підготовку за напрямками і спеціальностями фахівців відповідних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами [1, с. 69]:

- індивідуальні (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо);
- групові (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках);
- масові (проектне навчання, програмоване навчання).

У сучасній педагогічній практиці серед найефективніших методів самостійної роботи студентів, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації навчального процесу, слід виділити [2, с. 132]:

- проблемно-пошукові методи;
- метод проектного навчання;
- методи колективної розумової діяльності;
- метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

Ми акцентуємо увагу не на всебічному розгляді цих методів, а на аналізі основних принципів, правил формування та використання найбільш ефективних методів для організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу.

Аналізуючи подану класифікацію, слід відзначити таку характерну

рису, як умовність. Так, на думку А. Смолкіна, більшість методів активного навчання має багатофункціональне значення в навчальному процесі [3, с. 32].

Проблемно-пошукові методи спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності студентів. Застосування цих методів спонукає студентів до проведення самостійних досліджень, підвищує мотивацію подальшої роботи, сприяє розвитку логічного мислення, як наслідок, розвитку творчої самостійної діяльності студентів. Ідеальним результатом навчання за проблемно-пошуковими методами є вироблення вмій раціонально застосовувати всі складові системи цих методів у розвитку та взаємозв'язку.

Метод проектного навчання спрямований на досягнення прогнозованих результатів самостійної роботи. Використання цього методу недоцільне та неможливе без чіткого визначення дидактичних завдань, які студенти вирішують у навчальній діяльності за різними типами проектів. Упровадження методу в навчальний процес потребує певних затрат часу на попередню підготовку. Основними вимогами до використання методу проектів є [4, с. 27]:

- колективна та індивідуальна діяльність студентів;
- постановка проблеми, яка потребує комбінованих знань студентів щодо планування дій, спрямованих на розв'язання;
- використання науково-дослідницьких методів;
- складання плану роботи над проектом;
- фіксування проміжних результатів;
- результати застосування методу проектів повинні мати навчальну практичну значущість.

Сутність методів колективної розумової діяльності полягає в колективній творчості з метою вирішення певних завдань підвищеної складності. Застосування цих методів сприяє підвищенню рівня інтелектуального розвитку, виявленню творчих здібностей студентів, розвитку творчого мислення, підвищенню рівня самостійності, формуванню навичок колективної роботи, поліпшенню комунікативних навичок, емоційного стану студентів. Методи колективної розумової діяльності вирізняються новизною, більшою мобільністю у виборі напрямів розв'язання проблеми, більшою самостійністю й творчістю її учасників, комплексними підходом до розв'язання проблеми.

Використання методів застосування комп'ютерних технологій у навчанні має певні особливості. Значне поширення та необхідність їх використання в процесі підготовки фахівців зумовили виділення їх в окрему групу сучасних методів навчання. Сьогодні форми і методи самостійної

роботи тісно пов'язані з використанням комп'ютерних технологій, які, безперечно, підвищують ефективність засвоєння студентами навчального матеріалу, сприяють розвитку розумових, творчих здібностей студентів; підвищують їхню зацікавленість та активність в оволодінні знаннями. Використання нових технологій дає змогу вирішити певні дидактичні завдання, що постають перед сучасним викладачем під час організації самостійної роботи студентів. Методи застосування комп'ютерних технологій у навчанні надають можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації навчання, розширення можливостей інформаційних, контролю та самоконтролю, використання творчих завдань.

Безумовно, використання інформаційних технологій не означає відмови від традиційних засобів навчання, але ускладнення, що виникають у процесі адаптації людини в сучасному світовому просторі, необхідність володіння сучасним фахівцем технічними засобами вимагає, в свою чергу, більш широкого впровадження методів комп'ютерних технологій у навчанні.

Так, нами проводиться самостійна робота з дисципліни «Управлінський облік» під керівництвом викладача. Кожен студент отримує свій варіант завдання, алгоритм виконання якого роз'яснюється на заняттях за допомогою мультимедійної техніки. Це дозволяє поєднувати традиційну самостійну роботу з сучасними технологіями.

Отже, самостійна робота студентів – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної й колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на аудиторних та позааудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. У контексті нашого дослідження самостійна робота визначається як вид навчальної діяльності, спрямований на формування пізнавальних здібностей студента, їх спрямованість на безперервну самоосвіту. Самостійна робота студентів є важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Організаційними ознаками самостійної роботи є:

- наявність завдань для самостійної роботи;
- надання спеціального часу для їх виконання;
- планування методів, засобів і форм самостійної роботи;
- здійснення студентами навчальної діяльності (колективної чи індивідуальної), їхня активність при цьому;
- самоконтроль і поточний контроль;

- управління цією роботою з боку викладача;
- наявність очікуваних результатів.

Висновки. Таким чином, головним завданням організації самостійної роботи студентів є використання традиційних та інноваційних форм і методів навчання, які б, доповнюючи один одного, становили єдину систему, яку можна адаптувати до особливостей навчального процесу в конкретному вищому навчальному закладі з метою оптимізації навчання та підготовки висококваліфікованих фахівців.

Бібліографічний список:

1. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. - 2006. - № 5. - С. 68-70.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. - К.: Академвидав, 2004. - 351 с.
3. Смолкин А. Методы активного обучения / А. Смолкин. - М.: Высш. шк., 1991. - 290 с.
4. Шихальова С. В. Впровадження нових інформаційних технологій у процес вивчення іноземних мов / С. В. Шихальова // Педагогічний пошук. - 2002. - № 4. - С. 27- 28.

Bezverchnya Yu.V. Form sand methods of independent work of students

Summary. The article is devoted to the problem of organization of self-work of students of pedagogical college. It is also underlined the role of self-work in the formation of modern specialists. The article describes in details the forms and methods of independent work of students.

Key words: independent work, form sand methods of self-work of students.